

Bestemmelse af naturtype i søer under 5 ha. – supplerende retningslinjer

Der har været stillet spørgsmålstejn ved anvendelsen af nøgle og habitatbeskrivelser ved naturtypebestemmelse af søer, senest til interkalibreringsmødet på Molslaboratoriet i juni 2016. Erfaringer fra felten har vist, at den anvendte tilgang til brug af nøglen, i enkelte tilfælde kan resultere i typebestemmelser, der afviger fra den naturfaglige forståelse af søtyperne.

Det er besluttet at bløde retningslinjerne for naturtypebestemmelsen af søer lidt op, fortsat under hensyntagen til principperne i nøglen, hvor søtyperne er prioriterede med 3110 som den højst prioriteret. Der indføres hermed et overordnet princip om, at man efter at have nøglet og læst i habitatbeskrivelsen også foretager en helhedsbetragtning inden en endelig beslutning om naturtype tages. Det betyder, at man i felten skal "løfte blikket" og bruge sin faglige viden i typebestemmelserne. Helhedsbetragtningen omfatter bl.a. en vurdering af, hvilke naturtyper der er til stede samt forhold som jordbund og landskab. Princippet om at småsøer og vandhuller <5 ha kun kortlægges som én type, er fortsat gældende.

Fremgangsmåde i felten

1. anvend nøgle
2. afstem med habitatbeskrivelsen
3. foretag en helhedsbetragtning
4. afgør sønaturtypen

Helhedsbetragtning

I de tilfælde, hvor der tydeligvis kun er **én sønaturtype repræsenteret** i en sø (incl. bredden), anvendes nøglen som hidtil, hvor selv enkelte individer af en *karakteristisk* art (se definition i habitatbeskrivelserne) er tilstrækkelig for en typebestemmelse. Helhedsbetragtningen er i disse tilfælde primært en vurdering af om den bestemte naturtype nu også forekommer naturligt på den pågældende jordbund/i det pågældende landskab.

I de tilfælde, hvor der er **flere sønaturtyper repræsenteret** i en sø (incl. bredden), skal der foretages en helhedsbetragtning, som både respekterer prioriteringen blandt naturtyperne og som giver naturfaglig mening. Det betyder typisk, at en meget begrænset forekomst af en *karakteristisk* art (få individer et enkelt sted ved/i søen) ikke nødvendigvis afgør typen, hvis der er et veludviklet plantesamfund af en lavere prioriteret type i søen. I helhedsbetragtningen indgår desuden en overvejelse omkring jordbund og landskab.

Herunder er de supplerende retningslinjer uddybet for de enkelte sønaturtyper og nogle typiske eksempler beskrevet.

Supplerende retningslinjer relateret til de enkelte sønaturtyper

3110 Kalk- og næringsfattige søer og vandhuller (lobeliesøer)

- som hidtil, hvor tilstedeværelsen af selv ganske få individer af de fem karakteristiske arter (*Tvepibet lobelie*, *sortgrøn* og *gulgrøn brasenføde*, *sylblad*, *fin bunke*) altid afgør typen. Lobeliesøer har således en særstatus, da den er den højst prioriterede type.

3130 Ret næringsfattige søer og vandhuller med små amfibiske planter ved bredden

- hvis der er et veludviklet plantesamfund af en anden naturtype til stede end 3130 eller søen er brunvandet, er en meget begrænset forekomst af amfibiske planter* ikke tilstrækkeligt for en typebestemmelse. Der skal være mere end få individer ét sted langs bredden, før de afgør typen.
- *det er primært de *karakteristiske* arter af amfibiske planter, der er afgørende, dvs. typebestemmelsen ikke alene kan basere sig på forekomst af f.eks. vandnavle (der ikke er karakteristisk), hvis der er andre forhold der tyder på en anden naturtype.

3140 Kalkrige søer og vandhuller med kransnålalgesøer

- hvis der er et veludviklet plantesamfund af en anden naturtype til stede, eller søen er brunvandet, er en meget begrænset forekomst af kransnålalger ikke tilstrækkeligt for en typebestemmelse. Det betyder, at en sø ikke nødvendigvis er en kransnålalgesø selvom der observeres enkelte individer af kransnålalger i søen. Få individer af kransnålalger er stadig tilstrækkelig for bestemmelse som 3140 i de tilfælde, hvor der ikke er en veludviklet vegetation af en anden naturtype tilstede.

3150 Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks

- hvis der er et veludviklet plantesamfund af en anden naturtype til stede eller søen er brunvandet, er en meget begrænset forekomst af f.eks. liden andemad ikke tilstrækkeligt for en typebestemmelse. En lille forekomst af liden andemad er fortsat tilstrækkelig for en typebestemmelse, hvis det ellers er i overensstemmelse med helhedsbetragtningen.

3160 Brunvandede søer og vandhuller

- som hidtil, hvor vandets brunfarvning i sig selv kan være afgørende. Det skal dog sikres, at brunfarvningen skyldes indhold af humus og ikke andre forhold som f.eks. okker - helhedsvurdering ift. jordbund og landskab.

Eksempler

3130 - 3140/3150/3160

Som nøglen anvendes nu, kan forekomsten af enkelte amfibiske planter (f.eks. enkelte individer ét sted ved søen) resultere i, at f.eks. en typisk 3140, 3150 eller 3160 typificeres som 3130. Efter disse supplerende retningslinjer skal forekomsten af amfibiske planter være mere udbredt (forekomme flere steder omkring en sø eller have en større sammenhængende forekomst) før en sø kortlægges som 3130.

Derudover præciseres det, at de *karakteristiske* amfibiske planter vejer tungest i afgørelsen af type end de ikke karakteristiske, herunder vandnavle. Forekomst af f.eks. vandnavle kan fortsat være afgørende i de tilfælde, hvor der ikke er veludviklede plantesamfund til stede af andre lavere prioriterede naturtyper.

3150 - 3160

En meget begrænset forekomst af f.eks. liden andemad i en brunvandet sø, er ikke nødvendigvis nok til at typebestemme søen som 3150. Hvis der er tale om en typisk brunvandet sø og særligt, hvis der er 3160-karakteristiske arter til stede, bør søen kortlægges som 3160, selvom der er observeret liden andemad i en meget begrænset forekomst.

3150 - landskab

Hvis der i en sø på heden observeres f.eks. liden andemad, må man i en helhedsbetragtning overveje om den næringsrige naturtype overhovedet vil forekomme naturligt i denne landskabstype. Hvis der ikke er tegn på andre naturtyper, bør søen kortlægges som 3100 selvom der observeres liden andemad.

3140 - nyetablerede eller nyrestaureerede vandhuller og småsøer

Ved nygravning af vandhuller eksporeres mineraljord og næringsstofbidrag fra sedimentet kan resultere i gode vækstbetingelser for kransnålalger. Ligeledes kan fjernelse af næringsrigt sediment ved restaurering medføre ændret næringsstofpåvirkning som har indflydelse på plantesamfundet. Det anbefales derfor at vente ca. 6 år med at naturtypebestemme nyetablerede eller nyrestaureerede vandhuller og småsøer.